T.TESHABAYEV, SH.ALLAYAROV,
N.ALIYEVA

TIZIMLI MENEJMENT

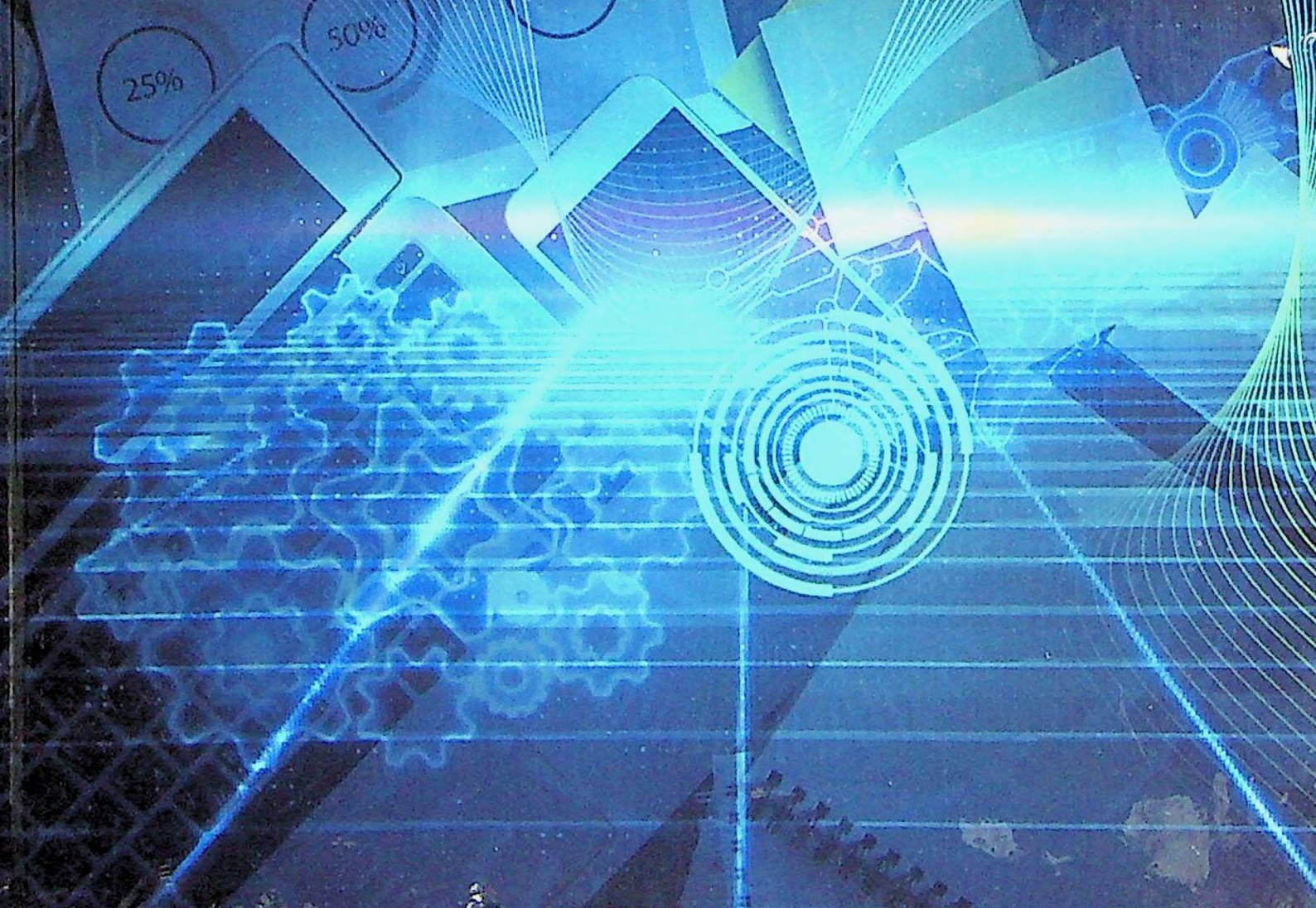

UO'K : 658.5(075)
KBK : 65.290-2я7
T-45
TIZIMLI MENEJMENT FANIDAN DARSLIK .- T.Teshabayev, Sh.Allayarov, N.Aliyeva
T.: « DIADEMA NUR SERVIS » OOO, 2023– 220 b.

ISBN : 978–9910-755-05-7

Darslikda tizimli menejment va uni tashkil etish zaruriyati, tizimli menejmentning tarkibi, korxona raqobatbardoshligini oshirishda tizimli menejmentning roli, tizimli menejment elementlari va funksiyalari yoritilgan.

Mazkur darslik menejment tizimidagi funksional bloklar, menejment tizimida quyi tizimlar va ularning xususiyatlari, tashkilotda personallarni boshqarish tizimi, tashkilotda axborot tizimi menejmenti, tadbirkorlik komponentasini shakllantirish to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan. Darslikda biznes jarayonlarni tizimli boshqarish, menejment tizimida quyi tizimlardan maqsadli quyi tizim, kompleks funksional quyi tizim va ta'minlovchi quyi tizim hamda menejment tizimini samaradorligi va uni baholash bo'yicha nazariy ma'lumotlar bayon etilgan.

UO'K : 658.5(075)
KBK : 65.290-2я7

Taqrizchilar: **D.Rahimova** – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi "Menejment nazariyasi va amaliyoti" kafedrasi mudiri, i.f.d., proffessor

F. Nazarova – Toshkent moliya instituti "Menejment va marketing" kafedrasi professori, i.f.d.

ISBN : 978–9910-755-05-7

© T.Teshabayev,
Sh.Allayarov,
N.Aliyeva,
© « DIADEMA NUR SERVIS » OOO, 2023

X/R: 1521 / 1-30
TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI
AXBOROT-RESURS MARKAZI

KIRISH

Zamonaviy raqobatbardosh va ba'zan tajovuzkor bozor sharoitida xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida korxonaning o'ziga xosligini, yaxlitligini va raqobatbardoshligini saqlab qolish uchun bir vaqtning o'zida korxonaning tizim xususiyatlarini hisobga olgan holda rivojlantirishga yo'naltirilgan boshqaruvning alohida turi talab qilinadi. Bu korxona ijtimoiy-iqtisodiy muhitining tizimli tuzilishi va ichki mazmun bilan tashqi muhitning o'zaro ta'sirining tizimli xususiyatlaridan iborat bo'lib, bunday boshqaruvni tizimli menejment deb atash mumkin.

Tizimli menejment - bu o'zaro bog'liq bo'lgan, muntazam ravishda amalga oshiriladigan, mahsulotning va umuman korxonaning raqobatbardoshligini ta'minlash orqali kompaniyaning uzoq muddatli strategiyalarini maksimal foyda bilan amalga oshirishga imkon beradigan boshqaruv harakatlarining ajralmas majmuidir.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida firma yoki korxona ishlab chiqarish, ya'ni ishlab chiqarish omillarini birlashtirish va ularni boshqarish orqali, bozorda tovarlar va xizmatlarni sotish natijasida o'z manfaatlarini amalga oshiradigan xo'jalik yurituvchi subyektdir. Har bir korxona, bir nechta maqsadlarga ega bo'lganligi sababli, ularga erishish oraliq maqsadlarga erishishni talab qiladi, bu esa korxonada ko'plab tizimlarni mavjudligidan dalolat beradi.

Tizimlar nazariyasini boshqaruvga tatbiq etish menejerlarga tashkilotni tashqi dunyo bilan chambarchas bog'liq bo'lgan uning tarkibiy qismlarining birligi sifatida ko'rishga yordam beradi. Bu nazariya, shuningdek, turli davrlarda menejment nazariyasi va amaliyotida hukmronlik qilgan barcha maktablarning qoidalarini birlashtirishga yordam beradi.

Tizimli menejment fanini o'qitishdan maqsadi – boshqarish tamoyillari, tizimlari, usullarini yaratishni, tizimli menejment sohasidagi muammoli holatni baholash, harakat strategiyalarini tuzish va rivojlanish muammolarni hal qilishning innovatsion usullarini topish bo'yicha mutaxassislikka mos bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdir. Ushbu fanning vazifasi boshqaruv tizimida boshqarishning usul va uslublarini tizimli tartibda o'rganish, tizimli menejment elementlari va funksiyalari, menejment tizimidagi funksional bloklar, menejment tizimida quyi tizimlar va ularning xususiyatlari, zamonaviy menejerga quyiladigan talablar, funksional menejment, maqsadli menejment, personal menejment,

MUNDARIJA

Kirish.....	**3**
I- bob. Tizimli menejment va uni tashkil etish zaruriyati	5
1.1.Tizimli menejment fanining maqsadi, predmeti va vazifalari.	5
1.2.Tizim tushunchasi va uning nazariy asoslari.	10
1.3.Korxona raqobatbardoshligini oshirishda tizimli menejmentning roli.	14
II-bob. Menejmentda tizimli yondashuv	21
2.1.Tizimli yondashuv nazariyasi	21
2.2.Korxonani boshqarishda tizimli yondoshuvning mohiyati	24
2.3.Tizimli yondashuvning asosiy tamoyillari	29
2.4. Tizimli tahlil va tizim komponentlarining o'zaro munosabatlari tahlili	32
III-bob. Tizimli menejment elementlari va funksiyalari	39
3.1.Tashkilot yaxlit bir tizim sifatida.	39
3.2.Tizimli menejmentning asosiy elementlari.	42
3.3.Tizimli menejmentning funksiyalari	51
IV- bob. Menejment tizimidagi funksional bloklar	58
4.1.Korxona menejment tizimidagi funksional bloklar.	58
4.2. Umumiy boshqaruv tizimining ishlab chiqarish, texnik va moliyaviy boshqarish bloklari	61
4.3.Boshqaruv tizimining material resurslarni boshqarish va xarajatlarni boshqarish funksional bloklari	65
4.4.Kadrlarni va ijtimoiy rivojlanishni boshqarish funksional bloki	66
V-bob. Menejment tizimida quyi tizimlar va ularning xususiyatlari	77
5.1. Menejment tizimida maqsadli quyi tizimlar	77
5.2. Menejment tizimida kompleks funksional quyi tizimlar.	84
5.3. Boshqaruv jarayonida ta'minlovchi quyi tizimlar.	86
VI-bob. Tashkilotda personallarni boshqarish tizimi	95
6.1.Personalni boshqarish tizimining mohiyati, tamoyillari va usullari.	95
6.2.Personalni boshqarish tizimini tahlil qilish.	99
6.3.Personalni rivojlantirish va qayta tayyorlash.	103
6.4. Personal mehnatini baholash ko'rsatkichlari.	108
VII-bob. Tashkilotda axborot tizimi menejmenti	118
7.1.Axborot tizimlarining tashkilotlardagi ahamiyati va vazifalari.	118
7.2.Axborot tizimlari tarkibiy qismlari.	121

7.3.Qaror qabul qilishga ko'maklashuvchi axborot tizimlari.	125
7.4. Moliya, marketing va ishlab chiqarishni boshqarishning axborot tizimlari.	129
VIII-bob. Tadbirkorlik komponentasini shakllantirish	138
8.1. Tadbirkorlik ishlab chiqarish jarayonining tashkiliy omili sifatida	138
8.2.Tadbirkorlik komponentlari va uni shakllantirish	142
8.3.Tadbirkorlik madaniyati samaradorligi	147
8.4.Tadbirkorlik faoliyatida professional kompetentlik	152
IX-bob. Biznes jarayonlarni tizimli boshqarish	164
9.1. Biznes jarayonlarni boshqarish.	164
9.2.Biznesni rivojlanishining tizimli elementlari.	166
9.3.Biznes korxonalari boshqaruvining tashkiliy tuzilmasida bo'lim-larning o'rni va vazifasi.	168
9.4.Biznes korxonalari boshqaruv tizimlari a'zolarining o'zaro munosabatlari.	171
9.5.Biznesda ishlab chiqarishni rejalashtirish tizimi.	176
9.6.Biznes jarayonlarini reinjiniring qilish.	179
X-bob. Menejment samaradorligi	184
10.1.Ishlab chiqarish faoliyatining samaradorlik darajasi	184
10.2. Boshqaruv samaradorli ko'rsatkichlari	186
10.3.Menejment tizimi samaradorlik va natijadorlik	191
10.4.Menejment tizimini baholash	197
Atamalar lug'ati	203
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati	213